

05 AGUSTOS 1987

ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
İLÂHİYAT FAKÜLTESİ
DERGİSİ

SAXE : 1

"CUMHURİYETİMİZİN 60. YILINA ARMAĞAN"

KAYSERİ — 1983

ERATNALILAR (1327 - 1381)'İN ŞİMDİYE KADAR YAYINLANMAMIŞ VAKFİYELERİ

Yrd. Doç. Dr. Kemal GÖDE

1071 Malazgirt Zaferi'ni takiben Anadolu'da kurulan Türkiye Selçukluları Devleti (1075 - 1318), Doğu'dan gelen Cengizli tehlikesine karşı, kendisini koruyamamış ve 1243'de Türkiye Tarihi'nde bir dönüm noktası teşkil eden, Köseadağ yenilgisini tatmıştır. Bu yenilgi üzerine Selçuklu Devleti, önce Cengizliler ve sonra İlhanlılar'ın hâkimiyetini tanımak zorunda kalmıştır. Cengizliler ve İlhanlılar (1256 - 1335), bundan böyle Anadolu'yu kendi adlarına olmak üzere, merkezden gönderdikleri kumandan ve umûmî-vâlileri aracılığı ile idâre etmişlerdir (1).

İlhanlılar tarafından Anadolu'ya gönderilen son Anadolu Umûmî-Vâlileri baba - oğul, Emîr Çoban ve Temürtaş'ın Türkiye Tarihi'ndeki rolleri (1314 - 1327) büyüktür (2).

İlhanlılar'ın son Anadolu Umûmî - Vâlisi olarak görev yapan Emîr Çoban - oğlu Emîr Temürtaş, Anadolu'da tutunamıyarak, 1327'de Mısır Memlûkları Sultanı'na iltica etmek üzere Kahire'ye hareket ederken, yürüttüğü Anadolu Umûmî - Vâliliği'ne kayınbiraderi olan Uygur Türkleri'nden Emîr Eratna'yı vekil bırakmıştır. (3)

Anadolu'da, önce İlhanlı Sultanı Ebû Saîd (1316 - 1335)'e bağlı olarak vekâleten (1327 - 1335), sonra Ebû Saîd'in ölümü üzerine müstâkilen (1335 - 1352) hüküm süren Sultan Alâeddîn Eratna,

1. Osman Turan, Selçuklular Zamanında Türkiye, İstanbul 1971, s. 443 - 650., Faruk Sümer, «Anadolu'da Moğollar», Selçuklu Araştırmaları Dergisi, Ankara 1970, s. 75., Zeki Velidi Togan, Umûmî Türk Tarihine Giriş I, İstanbul, 1981, s. 232 - 284.
2. İsmail Hakkı Uzunçarşılı, «Emîr Çoban Soldoz ve Demirtaş», Belleten XXXI/124 (1967), s. 9 - 11.
3. Kemal Göde, Eratnalılar (1327 - 1381), Kayseri 1981 (Doktora tezi olup basılmamıştır), s. 9 - 11.

Türkmen Beğleri'nin arasında tutunarak ve Türk Milleti tarafından sevilerek; «Eratnalılar/Eratna - Oğulları» adıyla tarihimize mal olan devletini kurmuştur (4).

Cengizliler ve İlhanlılar'ın görevlendirdikleri kumandan ve umûmî - vâlilerin kötü idâreleri sebebiyle, Anadolu'da uzun zamandan beri devam edegelen anarşiyi önleyerek, disiplini sağlayıp, devlet otoritesini kuran Sultan Eratna'yı Anadolu Türk insanı bir kurtarıcı olarak görmüş; hak, adalet ve doğruluğundan ve aynı zamanda köse sakallı oluşundan dolayı, O'na : «Köse Peygamber» lakabını takarak, adını unutulmazlar arasına sokmuştur (5).

Sultan Alâeddîn Eratna'nın Çobanlı Şeyh Hasan'a karşı kazandığı Karanbük Zaferi (1343), sâdece Eratnalılar'ı değil, bütün Anadolu Türklüğü'nü büyük bir dış tehlike ve yeniden doğacak bir istilâdan kurtarmıştır. Şâyet Eratna, Sivas - Erzincan arasında bulunan Karabük'te meydana gelen bu muharebeyi kaybetmiş olsaydı, bu defa da Anadolu Çobanlılar'ın hâkimiyetine girmiş olacaktı (6).

Sultan Alâeddîn Eratna'dan sonra, Eratnalılar'ın başına geçen dirayetsiz birer sultan olan oğlu Gıyâseddîn Mehmed ve torunu Alâeddîn Ali Beğler zamanında, devlet birden bire çökmeye yüz tutmuş, son sultan Mehmed Çelebi zamanında Naib Kadı Burhaneddîn Ahmed idâreye elkoyup, Sivas başşehir olmak üzere kendi adıyla söylenen bir devlet kurarak (7), Eratnalılar Devleti'ne son vermiştir. Eratnalı Sultanlar, Kayseri - Gültepe Mahallesi'nde bulunan «Köşk Medrese» içindeki güzel bir türbede gömülüdürler (8).

4. Kemal Göde, a.g.e., s. 1-192.

5. Şebânkâreî, Mecmâu'l-Ensâb, Süleymaniye —Yeni Câmî Ktp. Nu : 909, vr. 275 a., Yazıcızâde Ali, Selçuknâme, Topkapı Sarayı— Revan Bölümü, Nu : 1391, 446 b., Müneccimbaşı, Câmîü'd-düvel, Bâyezid Umûmî Ktp. Nu : 5020, c. II, s. 443., ve daha geniş bilgi ve kaynak bilgisi için bakınız : Kemal Göde, adı geçen doktora çalışması, s. 90-93., not : 182.

6. Kemal Göde, a.g.e., s. 56-62.

7. Yaşar Yücel, Kadı Burhaneddîn Ahmed ve Devleti, Ankara 1970.

8. Gelibolulu Mustafa Âli Füsulü'l- Hallü Akd Usûlü'l-Harc ve'n-Nakd, İstanbul Üniversite Ktp. Türkçe yazmalar, Nu : 9783, vr. 103 b., İnâyetullah Efendi, Eratna Tarihi, Süleymaniye/Murat Molla Ktp. Nu : 744/7, vr. 153., İ. Hakkı - Rıdvan Nafiz, Sivas Şehri, İstanbul 1928, s. 66, not : 4., Ahmed Tevhîd, Benî Eretna, Tarih-i Osmânî Encümeni Mecmuası, V/25 (1330), s. 17., Halil Edhem, Kayseriyye Şehri, İstanbul 1334, s. 113., aynı eserin sâdeleştirilmesi : Kemal Göde, Kayseri Şehri, Ankara 1982, s. 132-136, Kemal Göde, Eratnalılar, s. 88-89'a bakınız.

Aşağı - yukarı yarım yüzyıl hüküm süren Eratnalılar (1327 - 1381), Anadolu Selçuklu topraklarının büyük bir kısmına hâkim olarak, önce Sivas, sonra Kayseri ve sonra yine Sivas başşehir olmak üzere devlet olmuşlardır. Kuzeyde Sinop ve Samsun'u içine alarak Güney Giresun'a, güneyde Kuzey Malatya ve Maraş'a kadar, doğuda Erzurum ve Harput, batıda ise Konya, Beyşehir ve Sivrihisar toprakları dâhil olmak üzere Anadolu Beylikleri'nin içinde en büyük sahaya sâhip bulunmuşlardır.

Anadolu'da kurulmuş diğer Türk Beylikleri gibi, Eratnalılar'ın da tarihimizdeki yeri ve önemi büyüktür. Eratnalılar Anadolu'da bir devlet kurmak ile, sâdece İlhanlılar'ın kültür ve medeniyet müesseselerini değil, Anadolu Selçuklularının kültür ve medeniyet müesseselerini de, korumuş ve devam ettirmişlerdir. Aynı zamanda, hâkim oldukları yerlerdeki müesseseleri geliştirmişlerdir. Her ne kadar Eratnalılar, kurdukları devletin önemi ile kıyaslanabilecek ölçüde, kültür ve medeniyet müesseselerine sâhip bulunmuyorlarsa da, devraldıkları müesseseleri devam ettirmeleri bile, Eratnalılar'ın da diğer Türk Beylikleri kadar, Anadolu - Türk kültür ve medeniyetine hizmette bulduklarını göstermeye kâfi gelmektedir. Çünkü, yapmak kadar, yapıları korumak ve devam ettirmek de önemlidir. Bu cümleden olarak, Eratnalı Sultanlar'a âit olmak üzere; Sikkeler, kitâbeler ve vakfiyeler günümüze kadar gelmiş birer belge durumunda, tarihimize ışık tutmaktadırlar.

Eratnalılar'ın Sikkeleri ve kitabeleri üzerinde bütünüyle olmakla beraber, şimdiye kadar incelemeler yapılmış ve yayınlanmıştır (9). Biz şimdi bu çalışmamızla, Eratnalı Sultanlar'dan Gıyâseddin Mehmed ve İzzeddin Ca'fer Beğler'e âit iki vakfiyeyi tanıtmaya çalışacağız.

-
9. Ahmed Tevhîd, Meskûkât-ı Kadimeî İslâmiyye Kataloğu, İstanbul 1321, c. IV, s. 428., İsmail Galib, Takvîm-i Meskûkât-ı Selçukiyye, İstanbul 1309, s. 105-109., İ. Hakkı Uzunçarşılı, Sivas - Kayseri ve Dolaylarında Eretna Devleti, Belleten XXXII/126, s. 187-188., İbrahim Artuk - Cevriye Artuk, İstanbul Arkeoloji Müzeleri Teşhirdeki İslâmî Sikkeler Kataloğu, İstanbul 1974, C. II, s. 823-824., Mehmet Çayırdağ Kayseri'de Basılmış İslâmî Paralar II, Erciyes I/3-4, s. 6-7., Yapı ve Kredi Bankası Para Koleksiyonunda Eratnalılar'a ait paralar. (İstanbul - Galatasaray ve Ankara - Kızılay Galerileri'nde), Van Berchem - Halil Edhem, Corpus, Sivas - Divriği Kitabeleri, Kahire 1917, s. 46-47., S. Lane - Poole, Catalogue of Oriental Coins in the British Muséum, London 1890, Vol. X, s. 118 ve aynı müellif, aynı eser, C. VIII, s. 21-23., A. Markov, Catalogue Inventarie de Monnaies des Peuples Musulmanes du Cabinet de l'Ermitage Imperial de St. Petersburg 1896, s. 621 ve aynı müellif, Katalog

Şimdiye kadar yayınlanmamış olan adı geçen sultanlara âit vakfiyeleri tanıtmadan önce, vakıf müessesesi üzerinde kısaca durmak yerinde olacaktır : Vakıflar, Türk İslâm Medeniyeti'nin en gelişmiş ve en yaygın müesseselerinden biri olarak tarihimizdeki yerini almış müesseselerdir. Türk İslâm dünyasında birer sosyal yardımlaşma ve dayanışma müessesesi olarak kurulmuş olan vakıflar; dinî, hayrî, hukukî, ilmî yönüyle kıyamete kadar varlığını ve etkisini sürdürecektir. Devlet ve hayır sâhibi şahıslar tarafından kurulan vakıfların gâyesi : yardımlaşma, şefkat, adalet ve sevgi hissini toplumda ebedileşmesini temin etmektir. Bu görüşlerden hareketle Türk İslâm dünyasında pekçok vakıf müessesesinin, kurulduğunu ve hizmet verdiğini biliyoruz.

Vakıfların dinî ve hukukî dayanaklarının bulunduğu âyet ve hadislerle sabit olup, İslâm Tarihi'nde ilk vakıf müessesesi, Hz. Peygamber'in Medine'de şahsî mülkü olan «Fedek» arazisini vasiyyet yoluyla fakir müslümanlara vakfetmesiyle vücut bulmuştur (10). Peygamberimiz'le beraber, O'nun yolunu takiple, vakıf (11) kurmak yolunda müslümanlar âdetâ biribirleriyle yarış yapmışlardır. Hz. Ömer'in Hayber Fethi'nde mâlik olduğu «Seng», bir görüşe göre «Kasm» adlı hurmalığı, Hz. Peygamber ile müşavere sûretiyle vakfettiği meşhur Hadis kitaplarında zikredilmektedir (12). Hz. Ebû Bekir, Hz. Ali, Zeyd b. Sâbit, Hz. Ayşe ve Ashab-ı Kiram'dan

Djelairidskihi Moneti, St. Petersburg 1897, s. IV., Kemal Göde, Eratnalılar, s. 157-160'de Eratnalılar'ın sikkeleri hakkında bilgi vardır. Kitabelleri hakkında ise bakınız : Halil Edhem, Kayseriye Şehri, s. 112-115, Ahmed Nazif Efendi (Kayserili), Tarihî Hususî Kayseri, (1917-1919) larda el yazması olarak yazılmış olup, basılmamıştır), s. 129-130., İ. Hakkı - R. Nafiz, a.g.e., s. 151-152., Van Berchem - H. Edhem, a.g.e., s. 40., İ. Hakkı Uzunçarşılı, Eretna Devleti, s. 180-184., Erol Yurdakul, «Tokat Vilâyetinin Gümüştöpe (Daziya) Köyü'ndeki XIV. yüzyıla âit eski eserler», Vakıflar Dergisi, VIII, Ankara 1969, s. 243-245., Kemal Göde, a.g.e., s. 151-156.

10. M. Zeki Pakalın, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, C. III, s. 578., Osman Öztürk, «Tarihimizde Vakıf Müessesesi», Türk Kültür ve Medeniyeti I, Atatürk Üniversitesi Yayını, Ankara 1976, s. 189-190., M. F. Köprülü, «Vakıf Müessesesinin Hukukî Mahiyeti ve Tarihî Tekâmülü», Vakıflar Dergisi, sayı : III, s. 12-17., İsmet Kayaoğlu, «Vakfın Menşei Hakkındaki Görüşler», VD, sayı XI, 49-55., M. Şeker - Z. Kazıcı, İslam Türk Medeniyeti Tarihi, İstanbul 1981, s. 248-249.
11. Vakfın tanifi : Ferid Develioğlu'nun Osmanlıca - Türkçe lügâtında; «Bir malı veya mülkü satılmamak kaydıyla bir hayır işine bağışlama, bırakma»dır. Ayrıca dipnot 10'daki eserlere bakılabilir.
12. Osman Öztürk, adı geçen makale, s. 190 ve aynı sayfadaki dipnotlara bakınız.

malî durumu iyi olanların hepsi vakıf yapmışlardır (13). Bundan sonra, Emevi ve Abasiler dönemlerinde geliştirilen vakıf müessesesi, Türkler'in İslâmiyete girişleriyle daha da genişletilmiştir.

Müslüman Türkler'in ayak bastığı yerler, bugün hala varlığını devam ettiren pekçok vakıf eserleriyle doludur. Bu eserler, câmi, mektep, medrese, namazgâh, kütüphâne, imâret (aşevi), kervansaray, hastahâne, çeşme, sebil, kuyu, suyolu, yol, han, zâviye, ribât, hankâh gibi sayılamıyacak kadar çok olup, insanların mad-dî ve manevî ihtiyaçlarının gidermek gâyesiyle yapılmışlardır (14).

Müslüman Türkleri umûmî olarak vakıf kurmaya yönelten sebepleri şöylece sıralayabiliriz : Veraset ve intikal üzerindeki engellerden kaçarak hür bir tasarruf imkânına kavuşma arzusu; dinden kaynak alan hayır ve yardım duygusu; mal ve mülkün gasp ve özellikle müsadere-den kurtarılması endişesi; ahlâkî sebebler; Siyâsî sebebler; iktisâdî sebebler. Her ne kadar vakıf tesisinde çeşitli âmil ve sebebler var ise de, yine de ana faktör; dinden gelen hayır ile insanlığa sürekli şekilde yararlı olma arzu ve şuurudur (15).

Bilindiği gibi; insan - oğlunun yaptıkları ancak hayatı ile kaimdir. Yardım, iyilik ve eser verme gibi işler de bir bakıma insanın hayatı boyunca mümkündür. Fakat müslümanların bu engeli aşmak için buldukları ve öldükten sonra da kendilerine hayır ve iyilik yapma imkânı veren vakıflar, içtimâî yardım müesseselerinin en sağlamlarından. Bunun içindir ki, bütün dünya, Müslümanların buldukları ve en geniş mânada ve sahada uyguladıkları vakıfları benimsemiştir. Özellikle en geniş ve en sistemli şekilde Türkler'in Anadolu ve Rumeli'de uyguladıkları vakıfları kendilerine örnek yapan Hıristiyanlar; ecdadımızın bu insanîyetçi gayretlerinin derin tesirinde kalmışlardır. Bu cümleden olarak; «Nobel Vakfı, Ford Vakfı, Rokfeller Vakfı ve Humbolt Vakfı gibi Hıristiyan vakıfları tamamen bizim vakıflarımız örnek alınarak tesis edilmiş müesseselerdir. Avrupa ve Amerika'nın bu çeşit hayır kurumlarına

13. Osman Öztürk, a.g. makale, s. 190., M. Şeker - Z. Kazıcı, a.g.e., s. 246-248'e bakınız.
14. İsmet Kayaoğlu, İslâm Kurumları Tarihi, s. 146., Kemal Göde, Türk İslâmî Medeniyeti Tarihi Dersleri, Kayseri 1981 (basılmaya hazırdır), s. 161-162., M. Şeker-Z. Kazıcı, a.g.e., s. 253-262'ye bakılabilir.
15. Kemal Vehbi Gül, Anadolu'nun Türkleştirilmesi ve İslâmlaştırılması, İstanbul 1971, s. 143., Coşkun Üçok - Ahmet Mumcu, Türk Hukuk Tarihi Ders Kitabı, Ankaar 1976, s. 116 vd., İ. Hakkı Uzunçarşılı, Anadolu Beylikleri, Ankara 1969, s. 232-234.

Müslümanlar'dan ve Türkler'den 7 - 8 yüzyıl sonra ulaşabilmeleri kayda değer bir husustur (16).

Vakıfların idâresi genel olarak kadılar tarafından yürütülürdü. Vakfın mütevellisi varsa, o zaman kadı sâdece vakfın idâresini kontrol ederdi (17).

Türkler'in Anadolu'ya getirmiş oldukları ve en geniş mânâda geliştirdikleri vakıf müessesesinin; bu topraklarda oturan eski yerli halk üzerinde müsbet ve derin tesirleri olduğu tarihin bir ifadesidir. Büyük Selçuklular, Anadolu Selçukluları ve Anadolu Beylikleri tarafından kurulan pekçok vakıf eseri; bu toprakların vatanlaşmasında büyük rol oynamış birer tapu - senetleri durumundadırlar. Aynı zamanda Anadolu'nun İslâmlaşması ve Türkleşmesi'nde de ana faktörlerden birinin vakıflar olduğunu gözden uzak tutmamak gerekir. Vakfın amacını, ilkelerini ve gelir kaynaklarını, yani işleyişini tesbit ve tescil eden senede «Vakfiye» adı verilir ki, bu tarihî belgeler bile başlı başına bir sanat eseri, bir tarih ve medeniyet şaheseri olarak kültür ve medeniyet tarihimizdeki yerini almıştır (18).

Bu genel açıklamalardan sonra, şimdi Eratnalı Sultanları'ndan Gıyâseddîn Mehmed ve İzzeddîn Ca'fer Beyler'e âit vakfiyeler hakkında bilgi vereceğiz :

Eratna - oğlu Sultan Gıyâseddîn Mehmed Devri (1352 - 1365)
«Şeyh Ümmî Zâviyesi» Vakfiyesi : Eratnalılar Devleti'nin kurucusu Sultan Alâeddîn Eratna'nın küçük oğlu olan Mehmed, babası Eratna'nın 1352'de ölümü üzerine; «Gıyâseddîn» ünvanı ile Eratnalılar'ın ikinci sultanı olarak tahta oturmuştur. Babası Eratna gibi otoriter olmayan Gıyâseddîn Mehmed zamanında, devlet sarıntı geçirmiş olup, kendisini beğenmeyen devlet adamları tarafından tahttan uzaklaştırılarak, yerine ağabeyi Ca'fer bey 1354'de tahta çıkarılmıştır. Karamanlılar'ın yardımıyla Ağabeyi Ca'fer Bey, 1365 yılına kadar ülkeyi zorluklar içinde idâre etmiş ve adı geçen tarihte kendisinden bir türlü memnun olamıyan devlet ileri gelenleri tarafından Sivas'da şehit edilmiştir (19).

16. Kemal Vehbi Gül, a.g.e., s. 143 - 144'e bakınız.

17. M. Fuad Köprülü, adı geçen makale, s. 17., Osman Öztürk, adı geçen makale, 191., M. Zeki Pakalın, a.g.e., s. 579 - 580'e bakılabilir.

18. Vakfiyenin tarifleri için bakınız : M. Zeki Pakalın, a.g.e., s. 576 - 577., M. Şeker - Z. Kazıcı, a.g.e., s. 244 - 245, Osman Öztürk, a.g.m., s. 197 - 198.

19. Kemal Göde, Eratnalılar (1327 - 1381), s. 96 - 110.

Eratnalı Devleti'nin başşehri olan Kayseri'nin, Develi Kazası'nda bir vakıf eseri olarak yaptırılan ve vakfiyesinden anlaşıldığı üzere «Şeyh Ümmî Zâviyesi» olarak adlandırılan zâviye, bugün yıkılmış durumda olup, yerinde taş yığınları bulunmaktadır. Anadolu tarihinde zâviyeler devletin kurulmasına hizmet etmiş, hürmete lâyık bazı ahîlere, babalara ve alperenlere vakıf olarak verilen yerler olup, şehir ve kasaba kenarında, köy civarlarında, yol uğrağında yapılmışlardır. «Zâviyedâr» denilen züviye sâhibi kendisine vakıf edilen yeri ekip, biçerek, buranın gelirini zâviyesine sarfederdi; zâviyeye uğrayan her yolcu, burada yiyecek, içecek ve yatacak yer bulurdu (20). Bu cümleden olarak, Eratnaoğlu Gıyâseddîn Mehmed tarafından Develi'de «Şedîn» adlı bir çiftlik, Şeyh Ümmî Zâviyesi'nin her türlü masraflarının karşılanması için vakfedilmiştir. Vâkıf (21) tarafından vakıf için düzenlenen vakfiyesinin, Develi İlçesi'nden Emekli Millî Emlâk Memuru Sayın Şeref Taşöz'de bulunduğunu, Kayseri Kültür Müdürü Sayın Mehmet Çayırdağ'dan öğrenerek inceledik.

Üzerimizde fotoğrafı bulunan «Şeyh Ümmî Zâviyesi Vakfiyesi», 720/1320 (22), tarihli, 200x20.4 cm. ebadında, Arapça olarak, Develi Kadısı'nın oğlu Abdullah tarafından yazılmış ve Kadı (hâkim) tarafından da tasdik edilmiştir. Vakıflar Genel Müdürlüğü'nde kaydı bulunmayan ve şimdiye kadar da yayınlanmayan «Şeyh Ümmî Zâviyesi Vakfiyesi» nin Türkçe tercümesi şöyledir :

«Allah bana kafidir, O ne güzel vekildir. Yanımda mezkûr olan şahitlerin şahadetleriyle onda (içinde) olanlara hükmettim. Mah-ruse Develü Vilâyeti (23) Kadı Hazretleri'nin oğlu Abdullah yazdı —Allah onları ve bütün Müslümanları affetsin.—

20. İ. Hakkı Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi I, Ankara 1961, s. 545., Eratnalı Sultanı Cafer Bey'in düzenlediği «Seyyid İsa Vakfiyesi» nde görülüyor ki, vakfedilen çiftliklerin gelirinin yarısı, yolcular içindir.
21. Vâkıf : «Sahibi bulunduğu bir mülkü ammenin menfaatına ebedî olarak tahsis eden ve diğer bir tâbirle vakfeden yerinde kullanılır. Vakfedilen mala mevkuf, tahsis edilen cihete mevkufu'n-aleyh denir.» Bakınız : M. Z. Pakalın, a.g.e., s. 577., O. Öztürk, a.g.m., s. 203'de : «Vâkıf, vakıf yapan kimse» diye açıklar.
22. Develi Şeyh Ümmî Vakfiyesi, görüldüğü gibi 720/1320 tarihlidir. Adı geçen tarihte, Gıyâseddîn Mehmed sultan olmadığı gibi, henüz Eratnalılar Devleti bile kurulmamıştır. Yanlış olarak yazılan vakfiye tarihi 1352-1365 tarihleri arasında bir tarih olmalıdır. Çünkü, Sultan Mehmed, bu tarihler arasında hüküm sürmüştür.
23. Develi Şeyh Ümmî Zâviyesi Vakfiyesi'nin başlangıç kısmında : «Develü Vilâyeti» ibâresindeki «vilâyet» tâbiri, «kasaba» olacaktır. Çünkü Develi, bu dönemde Kayseri'ye bağlı bir kasabadır. Zaten, vakfiyenin ortalarına doğru : «Develü Kasabası» olarak doğrusu yazılmıştır.

Allah Sübhânehû ve Teâlâ'ya hamd. Kâinât'ın hayırlısı Muhammed, Ehl-i Beyti ve Sahabeleri'nin hepsinin üzerine salât ve selâmdan sonra. Bu şer'î, sahîh, parlak, şeriata uygun olarak yazılmış, Merhum Eratna'nın oğlu, büyük, mükerrem, emîrler ve büyükler sülâlesinin önderi, yücelik ve faziletleri, güzellik ve iyilikleri cem'eden Mehmed Beğ'in işâret ettiği şeyleri ihtiva eden bir delildir —Allah O'nu inâyeti ile muvaffak kılsın, itibar gözüyle O'na baksın.—

İnsan her yediği şeyi tüketmesi, her giydiğini eskitmesi ve her tasadduk ettiğini dâim kılması üzerine şer'î işlerin hallinin cevâzı ve sözlü tasarruflarının geçerliliği hakkında Allah'ın rızasını talep ederek ve O'nun rızasına uyararak ve Nebî'lerin sonuncusu Rasûllerin Efendisi'nin kavli ile amel ederek—Salâtın en faziletlisi ve selâmın en kâmilî O'nun üzerine olsun;— insan ölünce ameli kesilir. Ancak, üç şeyden kesilmez, Sadaka-i cariyeye, kendisinden faydalanılan ilim, ve düâ eden evlâd—, «Mal ve çocukların menfaat vermeyip, ancak Allah'a sâlim bir kalb ile gelmenin fayda sağladığı günde», Râblarının azâbından kaçınmak için itiraf ve ikrâr ederim. Ondaki bu ikrarın südüru zamanına kadar tasarrufu altında, elinde bulunanlar, O'nun malı ve hakkıdır. Mahrusa Develi Kasabası'nda bulunan ve hududları : Kuzeyde Talaktepesi diye meşhur olan tepe, Topraktepe olarak bilinen tepe ve Develü'deki meşhur İlikektepesi ve Dolaptepesi diye bilinen tepeye kadar; batıda İlipınar Köyü'ne giden yol ile çevrilmiş olan «Şedin» isimli çiftliğin tamamı, zikredilen kasabadan «Şeyh Ümmî Zâviyesi» diye meşhur olan zâviyenin ihtiyacı için vakfedilmiştir. Mezkûr şahıs (Eratnaoğlu Mehmed) bu çiftliğin mahsülünü harcamak üzere, Şeyh Zekeriyâ'nın oğlu merhûm Seyyid Şeyh Alâeddin'in oğlu zâhidlerin ve şeyhlerin efendisi, sâlihlerin faziletlisi, sâliklerin mürşidi, talebelerin sığınağı, âbid, mütevâzî Şeyh Ümmî'ye vakfetmiştir. —Allah onları uzun cennetleriyle metâlandırsın.— O öldükten sonra çocuklarına, ondan sonra çocuklarının çocuklarına, nesilden nesile, onlar yok olurlarsa Müslümanlar'ın fakirlerine harcanacaktır. Bizim Peygamberimiz Muhammed, O'nun temiz ve güzel Ehl-i Beyt'i ve Ashabına salât ve selâm olsun. Şer'î, sahîh, açık ve ebedî bir vakıf olarak, Allah, yeryüzüne ve onun üzerindeki vâris oluncaya kadar (kıyamete kadar). O, vârislerin en hayırlısıdır. Bu vakfa bakmakla mükellef hiçbir sultan ve ona tâbi kadı, vezîr ve vâlinin onu değiştirmeye ve bozmaya hakkı yoktur. İzzet sâhiplerinden kim olursa olsun, herhangi bir şahıs onu yok etmeyi ve bozmayı kasederse —Allah'ın, Me-

leklerin, insanların hepsinin lâneti onun üzerine olsun. Kim ki, bunu duyduktan sonra onu değiştirirse, onun günahı onu değiştirenin üzerine olup, şüphesiz Allah işitici ve bilicidir—. Yukarıda imzasını atmış olan kadı (hâkim) —Allah onun hükmünü dâim etsin— bu vakfın sıhhatine ve sonra şartlarıyla yazıldığı vecih üzerine hükmetmiştir. Vakfı yapan mezkûr şahıs —Allah onu mükâfatlandırısın— birleştirilmiş ve hediye olarak vakfiyenin bana teslimini emretti. Bu vakfiyenin şer'î bir hüküm olduğuna yüksek, âdil ve akıllı kişilerin hazır olduğu meclisin huzurunda, şahadet ederim. Bunun üzerine, şahitlik, yazma, imza ve kararlaştırma, hicrî yediyüz yirmi senesi zilhicce ayının başlarında vâki oldu.

Muhtevâsına :

1. Hacı İlyas oğlu Muhammed
2. Şey Ömer (?) oğlu Ramazan
3. Şeyh Muhammed oğlu Şeyh Yusuf
4. Şeyh Hasan oğlu Şeyh Hamza
5. Şeyh İsmail oğlu Şeyh Muhammed
6. Şeyh Ali oğlu Şeyh Ahmed
7. Hızır Halife oğlu Osman
8. Hacı Ahmed oğlu İlyas
9. Ali Çelebi ve orada hazır olan diğerleri şahitlik ettiler.

Görüldüğü gibi, «Şeyh Ümmî Zâviyesi Vakfiyesi» Eratnalı Sultanları'ndan Gıyâseddin Mehmed tarafından adı geçen zâviyenin masraflarını karşılamak üzere, anılan çiftliğin vakfedilmesi üzerine düzenlenmiştir.

Develi Kadısı'nın oğlu Abdullah tarafından kaleme alındığı ifâde edilen vakfiyenin, şahitler huzurunda Develi Kadısı'nca tasdik edilerek sâhîh ve mu'teber olduğuna hükmedilmiştir. «Allah onları ve bütün Müslümanları affetsin» şeklindeki duâ cümlesinden sonra, Allah'a hamd ve Hz. Peygamber, Ehl-i Beyt ve Ashâb'a salât ve selâm ile vakfiyenin yazılmasına başlanmıştır. Yine bu başlangıç bölümünde, vakıf sâhibi Eratnaoğlu Sultan Mehmed : «büyük, mükerrem, emîrler ve büyükler sülâlesinin ulu önderi, yücelik ve faizletleri, güzellik ve iyilikleri cemedен» gibi sıfatlarla övülmekte ve kendisine dualar edilmektedir.

Bu başlangıç bölümünden sonra, amaç bölümüne geçilmiştir. Vakfın kurulmasına ve vakfiyenin hazırlanmasına dinî gerekçe

olarak, Peygamberimizin : «İnsan ölünce âmeli kesilir, ancak üç şeyden kesilmez; sadaka-i câriye, kendisinden faydalanılan ilim ve duâ eden evlâd» Hâdis-i Şerifi nakledilmiştir. Dünyada kazanılanların ahiret için harcanılmasının faydalı olacağına işaret edilerek, vakfiyede; zâviye için vakfedilen Develi'deki «Şedîn» adlı çiftliğin hudutları şöyle çizilmiştir : Kuzeyinde Talak, Toprak, Dolap Tepeleri ve Batısında Develi - İlipınar yolu bulunan çiftliğin tamamı. Bugün hala bu yerler aynı adlarla anılmaktadır. Anılan çiftliğin mahsûlünden elde edilen gelir, zâviyenin her türlü ihtiyaçlarına harcanacağı ifade edilen vakfiyede; Zâviyedâr olarak görevlendirilen Seyyîd Şeyh Alâeddîn oğlu Şeyh Ümmî'nin övgü ile sıfatları sayılmıştır. Ayrıca vakfın geleceği de belirlenmiştir. Şeyh Ümmî'nin ölümü üzerine vakıf, âilesine nesilden nesile intikal edecek, o âileden kimse kalmadığı zaman ise, müslümanların fakirlerine geçecektir. Bir defa daha Peygamberimize, Ehl-i Beyti ve Ashabına salât ve selâmdan sonra vakfın, şer'î, şâhîh, açık ve ebedî olduğuna işaret edilmiş ve kıyâmete kadar, hiçbir sultanın ve ona bağlı kadı, vezîr ve vâlinin vakfı değiştirmeye ve bozmaya hakkı ve yetkisinin olmadığı kesin bir şekilde dinî hükümlerle hükme bağlanmıştır. Şöyle ki, kim onu yok etmeyi ve bozmayı kasederse : «Allah'ın, Meleklerin ve insanların hepsinin lâneti onun üzerine olsun. Kim ki, bunu duyduktan sonra onu değiştirirse, onun günahı onu değiştirenin üzerine olup, şüphesiz Allah işitici ve bilicidir» gibi âyet ve hadislerden alınan hükümler.

Görülüyor ki, vakfın kurucusu olan Eratnalı Sultanı Gıyâseddin Mehmed, zikredilen ilâhî emirlerle, eserinin sürekliliğini sağlamak istemekte ve bu hayır müessesesine hiç bir şekilde el sürülmemesi için gerekli ve geçerli tedbirleri almış olmaktadır.

Bütün bu vakıf için gerekli şartlar yerine getirildikten sonra, adı geçen vakfiyenin şer'î şâhîh ve mu'teber olduğu; ulu, âdil ve akıllı olarak vasıflandırılan şahitlerin hazır bulunduğu bir mecliste imza altına alınmış ve Kadı (Hâkim) tarafından tasdik edilmiştir. Vakfiyenin şahitler bölümünden önceki son satırında geçen 720/1320 tarihi Eratna oğlu Sultan Gıyâseddin Mehmed'in saltanat sürdüğü tarihler arasına (1352 - 1365) rastlamadığından, adı geçen tarih yazılırken bir yanlışlık yapıldığı kesin görülmektedir. Vakfiyenin yazılış tarihi 753/1352'den sonraki bir tarih olmalıdır. Çünkü 720/ 1320'lerde Anadolu'da Eratnalılar değil, İlhanlılar'ın Anadolu Umûmî Vâlisi Emîr Temürtaş hâkim bulunmaktadır. Bilindiği gibi Eratnalılar 1327 - 1381 tarihleri arasında hü-

küm sürmüşlerdir. Bu kısa açıklamadan anlaşılacağı üzere, vakfiye tarihi olan 720/1320 tashihe muhtaçtır (24).

Eratna - oğlu Sultan İzzeddin Ca'fer Devri (1354 - 1355) - «Seyyid İsa Zâviyesi» Vakfiyesi : Eratnalılar Devleti'nin kurucu Sultanı, Alâeddin Eratna'nın ortanca oğlu olan Ca'fer Bey, babasının ölümü üzerine, hakkı olan tahtı kardeşi Mehmed'e kaptırmıştı. Gıyâseddin Mehmed'in sultanlığını bir türlü içine sindiremeyen Ca'fer Bey, tahtı ele geçirmek için her an fırsat kollamıştır. Sultan Gıyâseddin Mehmed'in bir sultana yakışmayan davranışları ve kötü idâresi halkın ve devlet ileri gelenlerinin kendisinden soğumalarına ve aleyhine dönmelerine sebep teşkil etmiştir. 1354 tarihinde emîrleriyle arası açılan Sultan Mehmed Bey, tahtını bırakarak, Karamanlılar'a sığınmak mecburiyetinde kalınca, boşalan Eratnalı tahtına, vezîrlere ve devlet büyüklerinin ittifakıyla Ca'fer Bey, «İzzeddin» ünvanıyla çıkarılmıştır. Fakat, bu durum uzun sürmemiş, Konya'da bulunan Mehmed Bey, Karamanlılar, Vezîr Hoca Ali Şâh ve Sivas, Amasya ve Tokat Hâkimi Hacı Kutlu Şâh'ların yardımlarıyla Kayseri üzerine yürüyerek, 1355'de meydana gelen Yalnızgöz Savaşı'nda ağabeyi Sultan İzzeddin Ca'fer Bey'i hezimete uğratarak, ikinci defa olmak üzere, Eratnalılar tahtına oturmayı başarmıştır. Tahtını kaybeden Ca'fer Bey Mısır'a kaçtı ve orada epeyi kaldı. Bir daha Kayseri'ye dönüp dönmediği hakkında kesin bilgilere sâhip değiliz. Vakıflar Umûm Müdürlüğü'nde bulunan 788/1386 tarihli (25), bu vakfiyesine dayanılarak, Ca'fer Bey'in Mısır'dan dönerek, Karamanlılar ve Sivas Sultanı Kadı Burhaneddin Ahmed'e başkaldıran, Kayseri Emîri Ömer - zâde Cüneyd Bey'in yardımlarıyla Kayseri'ye hâkim olduğu ve bu sırada adı geçen vakfiyeyi düzenlediği akla gelmektedir. Ancak aynı vakfiyenin elimizde bulunan 688/ 1289 tarihli (26) nüshasının baş

24. Burada ve not 22'de de ifade ettiğimiz gibi, vakfiyenin tarihi yanlış yazılmış olup, doğrusu 1352 ile 1365 tarihleri arasındaki bir tarih olmalıdır.
25. Vakıflar Genel (Umûm) Müdürlüğü, Kuyûd-u Kâdime Anadolu Defteri, Nu : 582, s. 413, sıra no : 323'de kayıtlı Karakaya Seyyid İsa Vakfiyesi sûretinde 788 (1386) tarihi yazılıdır. Bu tarihin yazılışında da yanlışlık vardır. Tesbitimize göre; vakfiye, Sultan Ca'fer'in bir yıllık saltanat süresi olan 1354-1355 tarihlerinde yazılmıştır. Bakınız : Eratnalılar adlı çalışmamız, s. 96-104 ve 164-167.
26. Karakaya'lı Fevzi Okyay'ın elinde bulunan eski bir sûretinde, vakfiye tarihi daha da hatalı olarak, 688 (1289) yazılıdır. Buna fiilen imkân yoktur. Çünkü bu tarihte, Anadolu'da İlhanlılar idâresinde, Selçuklular hâkimdir. Bu vakfiye sûretinde 1351-1365 tarihleri arasında Kayseri Kadılığı yapan Şemseddin Mehmed'in adının geçmesi, vakfiyenin Ca'fer Bey'in Eratnalılar tahtında olduğu 1354-1355 tarihlerinde düzenlendiğini kesin olarak ortaya koymaktadır.

tarafında yazılı bir nottan anladığımızı göre; vakfiyenin yazılmasında ve tasdikinde, 1351 - 1365 tarihleri arasında Kayseri Kadısı olarak görev yapan Süleyman oğlu Şemseddin Mehmed'in isminin geçmesi, vakfiyenin Ca'fer Bey'in Kayseri'de saltanat sürdüğü 1354 - 1355 tarihleri arasında hazırlandığı görüşünü tarihî seyire de uygun olarak ortaya çıkarmaktadır. Bu tarihî gerçek ışığında, Vakıflar Genel Müdürlüğü'nde bulunan nüshasındaki 788/1386 tarihi ve Karakaya'lı İnşaat Mühendisi Fevzi Okyay'ın elinde bulunup, üzerinde çalıştığımız nüshasındaki 688/1289 tarihi, kopya yanlışlığından başka bir şey olmadığından tashihe muhtaçtır (27).

Üzerimizde fotoğrafı bulunan «Seyyid İsa Zâviyesi Vakfiyesi», yukarıda arzettiğimiz gibi tarihi hatalı olup, 38.5x47.5 cm. ebadında, Arapça olarak, Kayseri Kadısı Şemseddin Mehmed tarafından yazılmış ve tasdik edilmiştir.

Orijinal nüshası bugün bulunamayan ve şimdiye kadar yayınlanmayan adı geçen vakfiye, Kayseri/Bünyan İlçesi'ne bağlı Karakaya Köyü'nde yaptırılan Seyyid İsa Zâviyesi'nin her türlü masraflarını karşılamak üzere vakfedilen çiftlikleri ve adı geçen müessesenin işleyiş esaslarını belirlemek gâyesiyle Eratnalı Sultanı Ca'fer Bey tarafından düzenlenmiştir. Karakayalılar'ca Seyyid Halil Devletlü adıyla da anılan ve yakın zamana kadar ayakta bulunan zaviye, bugün yıkılmış olup, sadece taş duvarları kalmış, içine sebze ekilmektedir.

Bünyan/Karakaya Köyü «Seyyid İsa Zâviyesi Vakfiyesi» sûretinin Türkçe tercümesi şöyledir :

Vakfiyenin baş tarafındaki kayıtların tercümesi :

1. Bu vesikanın muhtevası, başından sonuna kadar, kesinlikle galip didâr Sa'id Bâli'ye âit olduğu Ahmed oğlu Mevlâna Osman Efendi ve Yakup oğlu Halife'nin şahâdetiyle sabit olduğundan, sıhhat ve lüzumuna şer'i ve sahih bir hüküm ile hükmettim. Bunu, Mahrusa Kayseri Kadısı Süleyman oğlu Mehmed yazdı.

2. Bu, Seyyid İshak oğlu Seyyid Ali'nin elinde bulunan vakfiyenin suretidir. Sonra aslından onu fakir İbrahim oğlu Mehmed kopya etti.

27. Kemal Göde, Eratnalılar (1327 - 1381), s. 164 - 167.

3. Bu yazı (vesika) ya baktım ve onu açıkça şerîata uygun buldum. Onu ?

4. Bu vesikada yazılı olan şartlarıyla vakfiyenin aslından doğru olarak şerîata muvafık olarak fakir Mahrusa Kayseri Kadısı Derviş Mehmed'in oğlu İbadullah Ahmed Ataullah yazmıştır.

5. Ali en-Neva'nın elindeki meşru vakfiyenin bitişiğini marmur Anadolu Vilâyeti'nin mansur Kazaskeri Yusuf oğlu Ahmed el-Âdi Ali yazmıştır.

6. Bu vesika bana gösterildiğinde ona baktım ve şerîata, doğruya ve âdil taksime uygun buldum, doğruluğuna hükmettim. Bunu Allah'ın emriyle Kayseri Kadısı olan Ali oğlu Kadı Burhaneddin yazdı.

7. Bu vakıf ve benden öncekilerin imzalarına binaen bu vakfiyenin sıhhatine ve lüzumuna şer'iatın hükmüne muvafık olduğu için hükmettim. Bunu Allah'ın emrine hamededen Kaysedi Kadısı Zülfikâr oğlu İbrahim yazdı.

Vakfiye Metninin Türkçe Tercümesi : «Hamd ve senâ ile ihlâslı kullarını hayır yoluna ulaştıran, kerem kapılarını iyilik ehline açan, saadet sebeplerini ihtiva eden, hazinelerinden sevâbını ümit edip, azabından kaçınmamızı bize nâsib eden ve doğru yola sevkeden kendi sevgilisi ve Peygamberlerin Efendisi Hz. Muhammed (S.A.V.) ve Ehl-i Beyti ve Ashabına salât ve selâm getirmeye bizi muvaffak kılan Allah'a mahsûstur. Bundan sonra kerîm ve izzetli, kılıç ve kalem sahibi, ilim ve itibarı yüksek, yüce vâli, merhûm ve mağfur, saadetli, şehîd, en büyük Sultan Eratna —Allah kabrini güzel ve makamını cennet kılsın—'nın oğlu Ca'fer Bey, Mahrusa Kayseri nahiyelerinden Sert/Sirtsaray (bugünkü Erkilet olabilir) Nahiyesi'ne bağlı İmâret, Eğimli, Höyük, Saraycık, Gömeçhisarı, Barsama, Turanöyük, Tuzhisarı, Karataş, Gevhertaş ve Kemerlik/Kermelik köyleri'nin arazileri ile çevrilmiş olan Karakaya köyü'nün tamamı ile Sofî Halil, Dezi (Gezi olabilir), Karacaviran, Ağcasevinç, Kuyuluca, Karataşlarağılı, Tokuş, Yağmurbey adlı çiftliklerin tamamını, bütün hakları, hudutları, çevreleri ve mensupları ile adigeçen velilerin faziletlisi, kâmillerin ekmeli, ehl-i tarîkın efendisi, hakikat sırlarının açıklayıcısı Karakaya Köyü'nde medfûn Hacı Dânişmend oğlu Seyyîd Halil'in —Allah kabrini nurlandırsın— oğlu övülen, temiz, takva sahibi, zahîd, mürşîd Seyyîd İsa —Ruh-i saadeti ve seyyîdliği daim olsun—'ya şeyhliğinden dolayı, mahsulâtın yarısını, nefsinin maişet ve maslahatını

temin için; diğer yarısını da mezkûr Karakaya Köyü'ne gelip - giden yolcular için sarfetmek üzere vakfetmiştir. Sonra oğullarından ismi geçen Şeyh'in, şeyhliğini devrettiği oğluna (verir). Yukarıdaki vech üzerine, sonra oğullarının oğullarına, göbekten göbeğe, asırdan asıra mezkûr şartlarla verir. Oğullarının bitiminde, kızlarının oğullarına, onların bitiminde durum Kayseri Kadısına intikal eder. Sahih, şer'î, mu'teber, açık ve razı olunan bir vakıf olarak «Üç İmam» in görüşlerine uygun (bir şekilde) kabul şartlarına uyulmak suretiyle bu vakfın, sarîh, sahîh, şer'î ve riâyet olunan bir hükümlle lüzumuna İslâm hâkimlerinden biri hükmetmiş ve icma' ile kararlaştırılmış bir şeydir ki, bundan böyle (bundan) dönülemez. Bunu vakfeden hiçbir sebeble, bu vakfiyenin değişmemesini, tebdil ve tahvil edilmemesini şart koşmuştur. Hiçbir hâkime, krala, burasını ele geçirene veya Allah'ın Halifelerinden birine, bu vakfı iptâl etmeye çalışmak veya bundan bir şeyi iptâl etmek helâl olmaz. Bunu duyduktan sonra, kim bunu değiştirirse, onun günahı onu değiştirenlerin üzerinedir. «Şüphesiz Allah işitici ve bilicidir.» Bu vakfı olduğu gibi bırakmakta kim yardımcı olursa «şüphesiz Allah iyilik edenlerin ecrini zayi etmez.» Vakfedenin ecri, kerîm ve diri olan (Allah) üzerine olup, (bu vakfı) değiştirenin üzerine, Allah'ın, Meleklerin ve insanların hepsinin lâneti olsun. Hicrî altıyüz/yediyüz seksen sekiz (?) yılı (28) Ramazan ayının başlarında bununla hükmolunarak yazılmıştır.»

Vakfiyenin Şahitleri : Birinci satır (sağdan sola); Muhtevâvâsıyla, Muhammed oğlu Kadı Celâl, Karakayalı Seyyîd Abbas oğlu Seyyîd Ebû Bekir, Karakayalı Seyyîd Süleyman oğlu Seyyîd Ahmed, Şasî oğlu Ömer, Muhammed oğlu Mahmud, Nurullah oğlu Hacı Mansur, Celâl oğlu Hacı Halil;

İkinci satır : Muhtevâsıyla; Şeyh Ali oğlu Ahî Hüseyin, Hacı Melek oğlu Hacı Mantûd, Hamza oğlu Alem Bey, Hüseyin oğlu Kıyas Bey, Şeyh Ali oğlu Ahî Hüseyin ve daha bunlardan başka orada hazır bulunanlar...

Görüldüğü gibi, «Seyyid İsa Zâviyesi Vakfiyesi» Eratnalı Sultanları'ndan İzzeddîn Ca'fer tarafından, adı geçen zâviyenin ve zâviyedârın ihtiyaçlarını karşılamak üzere, anılan köyler ve çiftliklerin vakfedilmesi ve vakfın kıymete kadar işleyişini esas al-

tına almak gâyesiyle düzenlenmiştir. Bu düzenlenen vakfiyeyi üç bölümde ele almak mümkündür :

Birinci bölüm : Vakfiyenin baş tarafında olup, yukarıda yedi maddede tercümelerini verdiğimiz üzere, Kayseri kadıları ve ilgililer tarafından yazılan notlar ve imzaları ihtiva etmektedir.

İkinci bölüm : Vakfiyenin metin kısmı olup, Allah'a hamd ve Hz. Muhammed, Ehli Beyti ve Ashabına salât ve selâmdan sonra, vakfı kuran ve vakfiyeyi hazırlatan Eratnalı Sultanı İzzeddin Ca'ferî ve Eratnalılar'ın kurucusu Alâeddin Eratna'yı güzel ve yüceltici kelimelerle zikredilerek başlangıç yapılır. Başlangıç kısmında amaç kısmına Karakaya Köyü'nde bulunan Seyyid İsa Zâviyesi'ne vakfedilen köy ve çiftliklerin sayılmasıyla girilmiştir. Bu köy ve çiftlikler : Bugün adını ve yerini kesin olarak tesbit edemediğimiz Kayseri nahiyesinden Sertsaray (Gavrem-zâde vakfiyelerinde adı geçen Sırtsaray, Edkilet'in üzerindeki saray olup, belki aynı yerdir) Nahiyesi'ne bağlı İmâret (Amarat) Eğimli (Eğim), Höyük, Saraycık, Gömeçhisarı (Gömeç), Barsama, Turanhöyük, Tuzhisarı, Karataş (Kardeşler), Gevhertaş ve Kemerlik (Kermelik) köylerinin arazileri ile çevrilik Karakaya Köyü'nün tamamı ile Sofî Halil, Dezi (belki Gezi olabilir), Karacaviran, Ağcasevinç, Kuyuluca, Karataşlarağlı, Tokuş, Yağmurbey adlı çiftliklerin tamamı. Adı geçen köy ve çiftliklerin gelirinin yarısı, dinî ve ilmî yüce sözlerle övülen Seyyid Halil'in oğlu Seyyid İsa'ya zâvidârlık olarak; diğer yarısı da Karakaya Köyü'ne gelip - giden yolculara harcanmak üzere vakfiyede esas altına alınmıştır. Seyyid İsa âilesinin oğulları ve şeyhlikleri devam ettiği sürece, vakfın anılan şartlarla devam edeceği, âileden erkek üye kalmadığında ise, durumun Kayseri Kadısı'na intikali ile Üç İmam (İmam-ı Azam, Yusuf, Muhammed)'in görüşlerine uygun bir kararın verileceği ve bundan hiçbir şekilde dönülemediği, kim tarafından olursa olsun vakfiyenin bozulup, değiştirilemediği âyet, hadis ve beddualarla hüküm altına alınmıştır. Böylece, vakfiyeyi manevî ve cezaî hükümlerle teminat altına almışlardır. Vakfı olduğu gibi muhafaza edeceklerine ise, yine âyet ve hadislerle dualar edilmiştir. Vakfiyenin metin kısmındaki son satırında, yukarıda hatalı olarak yazıldığını açıkladığımız tarih düşülmüştür.

Üçüncü bölüm : Vakfiyenin açık, doğru, şer'î olduğuna şahitlik edenlerin künyeleri yazılıdır.

Böylece, Eratnalılar'a âit iki vakfiyeyi ve özelliklerini tanıtmış bulunuyoruz. Bu vakfiyeler, birinci elden kaynaklar olarak, kültür ve medeniyet tarihimizde önemli yer tutmaktadırlar. Ecdad yâdigârı her tarihî eserin mutlaka bir vakfiyesinin bulunduğu gerçeğini göz önünde bulundurarak, bunların araştırılıp, su yüzüne çıkarılması, milî tarih ve kültürümüz açısından, yapılacak hizmetlerin en güzellerinden biri olacaktır.